

Tartu Ülikool

Sotsiaalteaduste valdkond

Ühiskonnateaduste instituut

Sotsioloogia, sotsiaaltöö ja sotsiaalpoliitika õppekava

Sotsiaaltöö ja sotsiaalpoliitika eriala

Anni Ausmees

Hip-hop kultuuri rakendamisevõimalused Tartu noorsootöös

JJ-Street tantsukooli näitel

Bakalaureusetöö

Juhendaja: Judit Strömpl, PhD

Tartu 2016

The possibilities of applying hip-hop culture in Tartu youth work - the example of JJ-Street Dance Company

Hip-hop culture is a youth culture and a lifestyle that found its way into the cultural space of Estonia after the 1990's. By now, hip-hop culture is becoming more popular amongst young people in the second biggest city in Estonia, Tartu. Hip-hop culture could be seen as great potential in youth work in Tartu. This kind of cultural approach could help better understand the mindsets of youngsters living in Tartu.

The main purpose of this thesis was to better understand, if there's a point in trying to integrate the elements of hip-hop culture into youth work in Tartu. To reach this goal, based on qualitative method, I conducted and analysed three structured interviews – two with youth workers in Tartu and the remaining one with one of the trainers in JJ-Street dance school, to get answers to three main research questions – how much do youth workers in Tartu know about hip-hop culture; how is this culture being used in youth work now; what are the perspectives of hip-hop culture in youth work in the future. JJ-Street dance school is also the supporting example of the idea of integrating hip-hop elements into youth work.

To better understand the results of the analysis, the theoretical framework also includes an overview of Tartu youth work's conceptual ideas and a general description of hip-hop culture in Tartu. The results were as follows – firstly, youth workers in Tartu have quite a widespread knowledge of hip-hop culture in Tartu. However, there's not much specific use of hip-hop culture in youth work. Hip-hop culture is mainly seen as a way of intriguing youngsters to discuss about more serious themes like sex, drugs, violence, etc. On the other way around, youth worker is seen as a mediator between the youngster and hip-hop culture. Youth workers see a lot of potential in using different hip-hop elements in youth work, but there's also a need for youth workers, that have experienced hip-hop culture as a lifestyle. Luckily, a new generation of youngsters has been more involved in hip-hop culture (and other subcultures) and that gives a promise of a new, more subcultural or lifestyle based approach in youth work and its policies.

KEYWORDS: hip-hop culture; youth work; Tartu; youth culture; youth work practices

Olen koostanud töö iseseisvalt. Kõik töös kasutatud teiste autorite tööd, põhimõttelised seisukohad, kirjandusallikatest ja mujalt pärinevad andmed on viidatud.

Anni Ausmees, 02.06.2016

Sisukord

The possibilites of applying hip-hop culture in Tartu youth work - the example of JJ-Street Dance Company	2
Sisukord	4
Sissejuhatus	6
1 Teoreetiline raamistik ja kontekstitutvustus	8
1.1 Subkultuurid ja Eesti	8
1.1.1 Subkultuuri teooriate kujunemine	8
1.1.2 Subkultuurid Eestis	9
1.1.3 Subkultuuride seos noorsooga	10
1.1.4 Elustiil ja hip-hop kultuur	11
1.2 Hip-hop kultuuri rakendused sotsiaaltöös mujal maailmas	12
1.3 Noorsootöö ja hip-hop kultuur Tartus	13
1.3.1 Tartu linna noorsootöö olemus	13
1.3.2 Hip-hop kultuur ning selle väljendumine Tartu linnaruumis ja noorte seas	16
2 Uurimismetoodika	21
2.1 Uuriija eneserefleksioon	22
3 Uurimistulemused ja arutelu	24
3.1 JJ-Street tantsukool ning selle roll Tartu noorsootöös	24
3.2 Tartu noorsootöötajad ja hip-hop kultuur	27
3.3 Hip-hop kultuur ja Tartu noorsootöö praegu	29
3.4 Hip-hop kultuuri rakendusvõimalused noorsootöös edaspidi	31
3.5 Arutelu	33

4	Kokkuvõte	37
	Kasutatud kirjandus:	39
5	Lisad - intervjuude kavad	41
5.1	Intervjuu kava - noorsootõtaja	41
5.2	Intervjuu kava - treener	42

Sissejuhatus

Noorsootöö on üks sotsiaaltöö harudest, mille eesmärgiks on noortega tegelemine, suunamine ning vajadusel ka noore abistamine probleemide lahendamisel. Noorte paremaks mõistmiseks on tihtipeale vaja kursis olla noorte seas levivate subkultuuridega. Noorte (sub)kultuur ja selles osalemine annab noorele võimaluse ennast vastavale subkultuurile omaste aspektide kaudu väljendada. Nende väljundite põhjuste mõistmiseks peab noorsootöötaja omama teadmisi levivatest subkultuuridest ning oskama subkultuuri eri aspekte oma praktilises töös rakendada viisil, mis viivad edukate tulemusteni noortega töötamisel.

Eesti kultuuriruumi on erinevad subkultuurid väga jõudsalt sisse seadnud ning leidnud oma väljendusviisid. Antud uurimistöö raames aga keskendun eelkõige just hip-hop kultuurile. Hip-hop kultuur on 1970ndatel USA's elavate afroameeriklaste seast alguse saanud subkultuur, millest sai hiljem üks kõige populaarsemaid subkultuure erinevatel kontinentidel elavate noorte seas. Tihtipeale seonduvad hip-hop kultuuriga pigem negatiivsed mõisted ja stereotüübid nagu rassism, naistevihkamine, narkootikumid jms. Tegelikult sisaldab hip-hop kultuur endas nelja elementi, mille kaudu noored saavad ennast väljendada – breiktants, DJ-ing (ingl.k *disc jockey*) ehk plaadikeerutamine, *graffiti* ning räppimine. Samuti ei ole hip-hop kultuurivormina maailmas ühesugune, see on kohanenud ja kohandatud vastavalt kohalikule kultuuriruumile inimeste endi poolt.

Mujal maailmas on hip-hop kultuuri elemente edukalt rakendatud nii sotsiaal- kui noorsootöösse. Bakalaureusetöö teoreetilises osas saab nende rakendustega põgusalt tutvuda. Nende näidete väljatoomine annab lugejale võimaluse näha, kuidas juba on edukalt integreeritud ühe subkultuuri elemente sotsiaal- või noorsootöö praktikasse. Eestis on subkultuuride elemendid noorsootöösse rakendunud peamiselt erinevate huvikoolide näol. Hip-hop kultuuri elemente rakendava huvikooli näitena toon JJ-Street tantsukooli, kus olen ka ise viimased 4 aastat tantsinud ning selle aja jooksul olen näinud selle tantsukooli noori edukalt arenemas. Isiklikest kogemustest JJ-Street tantsukoolis sain inspiratsiooni antud bakalaureusetöö teemaks. Bakalaureusetöö praktiline kasu seisneb selles, et annab ülevaate Tartu linna hip-hop kultuurist ja selle praegusest rollist

noorsootöötajate tegevuses. Samuti aitab see uurimistöö näha võimalusi hip-hop kultuuri aspektide sügavamaks rakendamiseks noorsootöös, mis omakorda võiks anda uue perspektiivi noorsootöö kitsaskohtade (eriliselt nt laste ja noorte passiivsuse) parandamise osas.

Bakalaureusetöö eesmärgiks on välja selgitada hip-hop kultuuri edasised rakendamisvõimalused Tartu linna noorstöösse. Selle saavutamiseks sõnastasin täpsemad uurimisküsimused: esiteks, mis on üldse hip-hop kultuur ja millises vormis esineb see subkultuur Tartu linnas. Teise uurimisküsimuse sisuliseks ülesandeks on välja selgitada, kuidas on siamaani Tartu noorsootöös rakendatud hip-hop kultuuri. Selle uurimisküsimuse alla tuleb eraldi näide ka JJ-Street tantsukooli rollist. Kolmas uurimisküsimus otsib vastust sellele, millist rakendust näevad Tartu linna noorsootöötajad hip-hop kultuurile noorsootöös edaspidi.

Uurimisküsimustele vastuse saamiseks kasutasin bakalaureusetöös kvalitatiivset lähenemist. Analüüsiks vajalikud andmed kogusin kolme noorsootöötajaga tehtud intervjuu ja kahe osalusvaatluse abil. Seejärel teostasintervjuudele ja osalusvaatlustele eraldi uurimisküsimustest lähtuva analüüsi.

Antud bakalaureusetöö koosneb neljast suuremast osast – esimene peatükk annab kirjandusel põhineva ülevaate. Teises peatükis kirjeldan uurimismetoodikat ning autori seost bakalaureusetöö teemaga. Kolmandasse peatükki koondan saadud analüüsitulemused ning arutleb tulemuste üle. Töö sisulise osa lõpetuseks esitan ülevaatlik kokkuvõtte.

1 Teoreetiline raamistik ja kontekstituvustus

1.1 Subkultuurid ja Eesti

1.1.1 Subkultuuri teooriate kujunemine

J. Patrick Williams (2011) seostab subkultuuriteooriate algust 1920-30ndatel Chicago Ülikooli sotsioloogide poolt läbiviidud uuringutega, kuigi subkultuur mõistena polnud sel ajal veel sotsioloogias kasutusele võetud. Teine sotsioloogilisest traditsioonist lähtuv lähenemine subkultuuridele arenes välja Suurbritannias 1970ndatel, kus subkultuure seostati tööliklassi noortega (Williams, 2011).

Chicago koolkonna lähenemist subkultuuridele iseloomustab linnaelu sotsiaalsete dimensioonide uurimine läbi etnograafilise perspektiivi. Põhimõtteliselt keskendus Chicago koolkond linnaelu erinevate sotsiaalsete probleemide käsitlemisele kvalitatiivsel meetodil, selgitades linnaelanike vahelisi suhtlemismustreid ja -võrgustikke. Williams kirjutab: „Linnaelu iseloomustati kui pidevat suhtlemist võõrastega, kus inimesed kippusid tähelepanu pöörama ja hoolitsema iseenda eest“ (Williams, 2011:18). Autori arvates seisneb Chicago koolkonna olulisus ka asjaolus, et oma uurimistöödega legitimeeriti akadeemilisel maastikul etnograafiline uurimus kui adekvaatne viis ühiskonna protsesside uurimiseks ja selgitamiseks. Lisaks seostuvad Chicago koolkonnaga ka hälbiva käitumise ja elustiilide uuringud. Hälbivat käitumist hakati seostama marginaliseerunud vaeste linnainimestega. Samuti tekkis idee sellest, et subkultuurides osalevad noored on nõ riskinoored (Williams, 2011).

1.1.2 Subkultuurid Eestis

Tartu Ülikooli filosoofiateaduskonna õppejõud ja kirjanik Berk Vaher oli üks esimesi subkultuuride teemat käsitlevaid autoreid Eestis. Tema artikkel „Subkultuuri võimalikkusest Eestis“ (Vaher, 2001) on lühike, konkreetne ja ülevaatlik, käsitledes Eesti võimalike subkultuuride dünaamikat. Subkultuuride teemat on uurinud ja edasi arendanud ka sotsioloogiaprofessor Airi-Aliina Allaste. Tema toimetatud kogumikku „Subkultuurid“ (Allaste, 2013), on kokku kogutud artiklid ja uurimistööd erinevatest Eestis levivatest subkultuuridest. Nende kahe autori tööde alusel kirjutan ka käesoleva teoreetilise alapeatüki.

Allaste (2013), viidates Polhemus (1996), kirjeldab subkultuuride mõistet järgnevalt: „Nüüdseks on subkultuuri mõiste (...) tublisti teisenenud ning viitab aina rohkem üleilmsetele trendidele ja sarnaste maitse-eelistustega indiviidide võrgustikele, mille liikmed kombineerivad enesele sobiva elustiili, kasutades selleks 'globaalsete stiilide supermarketit'“ (Allaste, 2013: 10). Elustiili mõistet käsitlen ülejärgmises alapeatükis, seostamaks seda ka hip-hop kultuuriga. Ka Eestis seostatakse subkultuure peamiselt noorte inimestega ja samamoodi lähtun sellest ideest oma bakalaureusetöö huvides. Berk Vaher'i (2001) artikli järgi räägiti Eestis laias laastus 3 subkultuuride voolust: 1960ndate biit, 80ndate punk ja 90ndate klubikultuur (Vaher, 2001: 56). Viimase subkultuuride voolu hulka võib liigitada ka hip-hop kultuuri, mis jõudis Eestise 90ndatel. 3 subkultuuri voolu käsitluse tõesus peegeldub ka „Subkultuurid“ kogumiku raames (Allaste, 2013), kus erinevad artiklid käsitlevad näiteks punk'i, *metal*- subkultuuri, klubikultuuri, mootorratturite subkultuuri ning hip-hop kultuuri Rakveres. Hip-hop kultuuri iseloomustus ning väljendumisvorm Tartu linna kultuuriruumis tuleb käsitlemisele hiljem.

Kuna subkultuurid jõudsid Eestisse peamiselt alles 90ndatel, pärast taasiseisvumist (Allaste, 2013), siis on Eesti kontekstis subkultuuride kontseptsiooni hakatud uurima just viimasel aastakümnel. Eesti kultuuriruum on muutunud mitmekülgsemaks, noortel on rohkem eneseteostusviiside võimalusi, sest subkultuuridega kaasnevad ka teatavad sellele omased praktikad, millest kujuneb välja noore inimese mõttemaailm ja elustiil.

1.1.3 Subkultuuride seos noorsooga

Williams toob oma raamatus välja ulatusliku kriitika Birmingham'i ja Chicago koolkonna käsitluse kohta, siinkohal tooksin välja kõige olulisema kriitikapunkti – „... subkultuure iseloomustati kui võrdlemisi staatilisi ja homogeeniseid olemusvorme, mis otseselt vastandasid ennast domineerivale kultuurile“ (Williams, 2011: 31). Subkultuure nähakse endiselt kui vastandit domineerivale kultuurile ning seetõttu seostatakse subkultuure tihti just noorte inimeste seas levinud kultuuridega. Soov olla erinev, kuid samas kuskile kuuluda, on seotud just identiteediotsingutega ning teismeeas toimuvate sotsiaalpsühholoogiliste muutustega üldiselt. Eelmaintud mõttekäiku toetab ka Epstein (1998), viidates Erikson'ile (1968): „Noorukiiga on periood noore elus, kus alustatakse valikute tegemist ja vormitakse identiteetid. Just identiteedi vormimise protsessi tõttu kipuvad klikid ja subkultuurid hästi edenema“ (Epstein, 1998: 4). Lisaks, tsiteerides Vaher'it: „Murdmaks end lahti pealesurutud „töö – edu – tarbimisnauding“ normistikust, pöörduvad noortegrupid subkultuurse elu- ja väljendusstiili leidmiseks reeglina tagasi varemasse kultuuriperioodi...“ (Vaher, 2011:55). Seetõttu saabki väita, et subkultuur kui selline on noore jaoks viis ennast väljendada ning vastanduda ühiskonnaga, kaitsmaks end seal valitsevate normide eest. Tuleb mõista asjaolu, et noore vastandumine ühiskonnaga ei pruugi alati olla mässumeelsuse näitaja, vaid hoopiski noore alateadlik soov leida oma unikaalne identiteet. J. Patrick Williams (2011) kirjutab raamatu alguses enda ja tema tuttavate inimeste kogemustest subkultuuridega. Ta iseloomustab nii ennast kui ka tuttavaid kui nooruseas segaduses või põlu all olnud indiviide, kelle jaoks subkultuur pakkus lahendust igapäevastele probleemidele, millega neil tuli silmitsi seista. Tsiteerin: „ Subkultuurid olid nende, ja on ka minu jaoks ressurs, mille alusel arendada positiivne mina-arusaam, usaldust teistsuguse mõtlemise suhtes, ja toetusvõrgustik maailmas, mis tihti tundus võõrastav ja mitterahuldav.“ (Williams, 2011: 2). Mitterahuldava all mõeldakse siinjuures just seda, et *mainstream* kultuur ei ole võimeline täitma noore inimese potentsiaali või ühtima noore isikliku mõttemaailmaga üldiselt. Järelikult pakuvad subkultuurid noortele võimalust leida kogukonda, mis lähtuvad sarnastest normidest, väljendavad ennast sarnaste meediumite (muusika, riietumine, tants jms) kaudu, leides seeläbi identiteedi.

1.1.4 Elustiil ja hip-hop kultuur

David Chaney (1996) käsitleb elustiili mõistet järgnevalt: „ Elustiilid on tavade ja hoiakute kogumid, mis omavad loogikat teatud kontekstides“ (Chaney, 1996: 5). Kontekstideks on siinjuures just need erinevad subkultuurid üldises ühiskondlikus kultuuriruumis. Hip-hop kultuuri viljelevate noorte jaoks ongi hip-hop kultuuriga seonduvad aspektid väljendatud läbi elustiili prisma. Tänavatants, *graffiti* jne tegevustena nõuavad teatavat pühendumist, spetsiifilisi teadmisi, samamoodi hoiakuid ning käitumismalle, mis pole üldises kultuuriruumis nii levinud. Chaney (1996) ütleb elustiili kohta veel: „Elustiilid aitavad aru saada, mida inimesed teevad ja miks nad seda teevad, ning mida selle tegemine tähendab neile ja teistele“ (Chaney, 1996: 4). Järelikult on hip-hop nii subkultuur kui ka sellest tulenev elustiil, mille noored leiavad enda jaoks noorukieas, mil hakkab toimuma identiteetide vormimine. Kui noorsootöötajad mõistavad noorte elustiili taga olevaid põhjuseid (nt hip-hop kultuuri viljelemine), saab sellest kasulik lähtekoht edaspidiseks noortega kontakti saavutamiseks ja hoidmiseks. Erinevad subkultuurid ja nendest väljakasvavad elustiilid on Eestis järjest populaarsemad ning seetõttu tõuseb üsna pea vajadus noorsootöösse kaasata rohkem subkultuuridega seonduvaid teemasid, mõistmaks paremini noorte mõttemaailma ja suhtlusvõrgustikke.

Kuidas aga ära tunda hip-hop kultuurist lähtuvat elustiili viljelev noor? Elustiili üks välised väljendusviise on loomulikult riietus. Antud subkultuurile on äärmiselt omased natuke laiema lõikega riided. Lisaks ka riietuselemendid, millele on peale trükitud näiteks mingi hip-hop muusika grupeeringu nimi (poplaarsed on nt Wu-Tang Clan, Tupac, Run-DMC jne). Üldiselt võib eeldada, et kui noor kannab kasvõi ühe mainitud grupeeringu nimega särki, siis teeb ta seda teadlikult ning on kursis ka särki peal kujutatud grupi tegeliku taustalooga.

Hip-hop kultuuri elustiil väljendub eelkõige muusikas. Räpilugude eesmärgiks ongi edasi anda räppari elukogemust ja põhimõtteid läbi *beat*'i (rütmi) peale loetud lüürika. Kuna hip-hop kultuur sai alguse mustanahaliste kogukondadest Ameerikas, kus esines tugevaid sotsiaalseid ja ühiskondlikke probleeme (vaesus, gängide vaheline vägivald, narkootikumid, rassism), siis hip-hop kultuuri elustiiliga seostuvadki seetõttu kuritegelikud käitumismustrid ja vulgaarne

eneseväljendus. Arvesse tuleb võtta asjaolu, et Eestis selliseid probleeme nii tugevalt ei esine ning hip-hop kultuur kui selline ongi kohandanud ennast vastavalt ühiskondlikele oludele.

1.2 Hip-hop kultuuri rakendused sotsiaaltöös mujal maailmas

Hip-hop kultuuri elemente on sotsiaaltöösse proovitud integreerida ning meetodeid praktiseerida mitmel erineval moel. Peamiselt võib täheldada just hip-hop lugude kasutamist erinevates individuaal- ning grupidöösdes. Edgar H. Tyson on üks tuntumaid teadlasi, kes oma artiklites integreerib hip-hop kultuuri sotsiaaltöö erinevatesse praktikatesse. Tema poolt on väljaarendatud sekkumisstrateegia nimega hip-hop teraapia, mis seob omavahel hip-hopi, muusika- ning biblioteraapia (Tyson, 2002: 132). Tyson (2002) viidates Pardeck (1995) kirjutas samas artiklis bibliograafia kasulikkusest ning eesmärkidest. Bibliograafia eesmärgid on järgnevad: anda informatsiooni probleemidest; võimaldada probleemi sügavamalt vaadata; kannustama diskussiooni probleemide kohta; edasi anda uusi väärtusi ja suhtumisi; luua teadlikkus, et teised on silmitsi seisnud sarnaste probleemidega; võimaldada probleemile lahendusi. Põhimõtteliselt keskendub hip-hop teraapia hip-hop muusika kuulamisele, keskendudes laulude lüürikale ning hiljem grupidöö protsessis nende analüüsimisele koos noortega.

Raphael Travis Jr. ja Anne Deepak (2011) on kirjutanud artikli, milles on esitanud raamistiku, kasutamaks hip-hop kultuuri kui ühte sotsiaaltöötaja kompetentsi arendavat aspekti. Artiklis kirjeldatud raamistiku eesmärgiks oli aidata sotsiaaltöötajatel mõista hip-hop kultuuris kantavaid väärtusi ja sõnumeid ning kuidas need sõnumid võivad mõjutada noori. Olulisel kohal on ka sotsiaaltöötaja kultuurilise kompetentsi arendamine. Travis ja Deepak (2011) kirjutasid, et kultuurilist kompetentsi saab tõsta läbi suurema eneseteadlikkuse eelarvamustest hip-hop kultuuri suhtes ja üleüldisest teadlikkuse tõusust noorte seas levivate (sub) kultuuride kohta. Olulisel kohal olid artiklis ka positiivne noorte areng ja noorte jõustamine nii individuaalsel tasandil kui ka grupis või kogukonnas.

Noorsootöö kui selline on äärmiselt paindlik eriala, kus noortega kontakti saavutamisel, töötamisel ja võimalike probleemide lahendamisel on tohtult erinevaid lähenemisi. Eelpool kirjeldatud lähenemised on tõenäoliselt välja töötatud seetõttu, et USA's ja mujal Euroopas on kultuuriline mitmekesisus suurem ning seetõttu on kultuuriline lähenemine sotsiaal- ning noorsootöös palju olulisem. Kuna hip-hop kultuuri seostatakse tihti just afroameeriklaste ning latiino noortega, siis on keeruline näha võimalusi rakendamaks hip-hop kultuuri elemente noorsootöös Eesti või siis Tartu linna kontekstis. Samas ei tohiks selline seos siiski noorsootöötajaid takistada, sest hip-hop kultuur on noorte seas laialt levinud ja selle elemendid võivad aidata noort inimest ja tema käitumist paremini mõista. Noortekeskuste avatud ruumides leiab noorsootöötaja kõige paremini noorega kontakti, samuti võimaldavad seda erinevad pakutavad huviringid, kus üldiselt areneb noorel välja oma usaldusring. Huviringe läbiviivatel noorsootöötajatel on võimalus rakendada hip-hop kultuuri elemente, muutmaks suhtlemisprotsessi tugevamaks ja vähendades seeläbi noorte passiivsust.

1.3 Noorsootöö ja hip-hop kultuur Tartus

1.3.1 Tartu linna noorsootöö olemus

Eestis kehtiva noorsootöö seaduse (RT I 2010, 44, 262) §3 lõige 1 alusel käsitletakse noorena 7-26-aastast füüsilist isikut. Sama seaduse §4 lõige 1 alusel defineeritakse noorsootööd järgnevalt: „Noorsootöö on tingimuste loomine noore isiku mitmekülgseks arenguks, mis võimaldab noortel vaba tahte alusel perekonna-, tasemehariduse- ja tööväliselt tegutseda.“ (*ibid.*). Tartu linna noorsootöö kontseptuaalne tasand ja arengukava aastateks 2004-2007 (2003) toob välja noorsootöö põhimõtted Tartus. Antud bakalaureusetöö eesmärgist lähtuvalt tooksin välja 3 olulisemat põhimõtet. Kuigi andmed on pärit eelmisest aastakümnest, võib eeldada, et need põhimõtted ei ole palju muutunud.

Esimene oluline põhimõte peegeldab noorsootööd kui noore arengut toetavat eriala: „Noorsootöö sisuks on sotsiaal-, kultuuri- ja tervisekasvatus, mis soodustavad noorte vaimset ja füüsilist

arengut, aitavad kujundada eetilisi tõekspidamisi, isamaalisust ning austust teiste kultuuride vastu.“ (*ibid*). Teise põhimõtte sisuks on noorte kaasamine noorsootöö protsessi: „Noorsootööd tehakse noorte jaoks ja koos noortega, kaasates neid noorsootöö otsuste tegemisse.“ (*ibid*). Kolmas põhimõte on eelmainitud arengukavas sõnastatud järgnevalt: „Noorsootöö eeldab terviklikku noorsootöö struktuuri ja korraldusmehhanisme efektiivseks koostööks haridus-, kultuuri-, sotsiaal- ja teiste tugisüsteemidega.“ Sisuliselt nõuab põhimõte kohalikul omavalitsuselt pidevat noorsootööd käsitlevate arengukavade koostamist, tõhustamaks noorsootööd iseenesest ning aitamaks seda siduda teiste tugisüsteemidega, mis noorte elus mingil viisil rolli mängivad.

Tartu linn kohaliku omavalitsusena on loonud Tartu linna arengukava aastateks 2013-2020 (Tartu Linnavolikogu, 2011), mis muuhulgas käsitleb ka noorsootöö arendamiseks rakendatavaid meetmeid, sidudes neid ka spordi- ja kultuurivaldkonnaga. Need meetmed klapiivad ka Tartu linna noorsootöö arengukavas väljatoodud põhimõtetega. Arengukavas väljatoodud peamiste meetmete hulka kuuluvad noorsootööks arendavate ja ajakohaste tingimuste loomine, noorsootöötajate valdkondliku pädevuse arendamine, koostöövõrgustike ja kaasamisprotsesside arendamine, noorte tolerantsuse ja ettevõtlikkuse toetamine (Tartu Linnavolikogu, 2011:69-71).

Keskendudes Tartu noorsootöö valdkondade üldisele seisundile, tuuakse 2004-2007 aastaks koostatud arengukavas välja järgnevad aspektid:

- Tartu noorsootöö tugevateks külgedeks loetakse süsteemset lähenemist noorsootööle; haritud ning pidevalt tegutsevaid noorsootöötajaid; tugevat noorsootööasutuste võrgustikku.
- Tartu noorsootöö nõrgadeks külgedeks on vahendite puudumine toetamiseks vabatahtlike ja noorsootöötajate täiendõpet; vähesed uuringud noorte vajaduste kohta.

Beilmann jt (2010) on uuringus „Eesti noorsootöötaja, tema pädevused ja koolitusvajadused“ eraldi välja toonud noorsootöötajate hinnangu oma tegevusega seotud põhilistele probleemidele. Kolm peamist probleemi on rahaliste vahendite nappus, laste ja noorte passiivsus ning noorsootöö vähene väärtustamine ühiskonnas (Beilmann jt, 2010:50).

Kuna noorte osakaal Eesti rahvastikus on vähenemistendentsiga (Müürsepp, Rannala ja Taru, 2013), siis tuleks selle võrra rohkem keskenduda just noorte vajaduste väljaselgitamisele, kuna vähene teadlikkus noorte huvidest jms võib pidurdada noorsootöö arengut. Samuti on oluline noorsootöötajate täiendõppe võimaldamine. Noorsootöö kui sellise lähtumine noorest tähendab teda ümbritsevatest mõjuteguritest teadlikuks olemist. Sinna hulka kuuluvad ka erinevad subkultuurid, millega noor läbi erinevate meediakanalite kokku puutub. Kultuuris osalemine aitab noorel ennast kultuurile vastavate aspektide kaudu väljendada ning tagab ka teatava kuuluvustunde ja identiteedi.

Noorsootöö tegevusena leiab kõige praktilisema väljundi noortekeskustes. Tartu linnas on 4 suurt noortekeskust: Lille Maja, Anne Noortekeskus, Tähe Noorteklubi ja Tartu skatehall. 2007. aastal Tartu Ülikooli sotsioloogia ja sotsiaalpoliitika osakonna teadlaste poolt läbiviidud uuringu kohaselt on noortekeskuste külastatavus üsnagi madal ning noorte teadlikkus kesine. Samas on aga välja kujunenud kontingent noori, kes noortekeskusi peamiselt suhtlemisega seotud põhjustel külastavad (Murakas jt, 2007: 53). Täpsem statistika on järgnev: 18% venekeelse põhikooli ja 35% gümnaasiumi õpilastest ei teadnud Tartu noortekeskustest midagi. 56% eestikeelse gümnaasiumi ja 63% põhikooli õpilastest arvavad, et nad ei tea noortekeskustest palju (*ibid*). Ometi pakuvad noortekeskused väga mitmekülgseid huvitegevusi jms. Noortekeskuste interneti kodulehekülgedel on välja pakutud vaba aja veetmiseks selliseid võimalusi nagu avatud noortetuba, DJ-kool, tantsimine, näitering, multimeedialabor, kokandusring, disainiring jpm. Lisaks tegelevad noortekeskused erinevate projektidega, korraldavad üritusi ning pakuvad ka muid teenuseid (nt ruumide rent). Tartu noortekeskused on mitmekülgsed, samuti suhtlevad noortekeskused omavahel tihedalt. On ka juhtumeid, kus üks noorsootöötaja töötab kahes noortekeskuses korraga. Lisaks noortekeskustele on hakanud arenema ka tänavanoorsootöö ning mobiilne kontaktnoorsootöö ehk MOKO. See kõik tähendab, et noorsootöö Tartus on meetoodiliselt mitmekülgne ja noorsootöötajatel käed-jalad tööd täis. Avatud noortekeskustes tuleb läbi viia erinevaid huviringe, samal ajal tegeletakse ka projektide koostamise ja läbiviimisega. Sellised arengutendentsid näitavad Tartu noorsootöö uuendusmeelsust, kuid antud meetodidesse oleks võimalik rakendada ka hip-hop kultuuri elemente. Samuti on eelmainitud

noorsootöö põhimõtteid võimalik rakendada, lähtudes Tartus esinevatest subkultuuridest ning nende subkultuuride aspekte noortega kontakti saavutamiseks ära kasutada. Hip-hop kultuur on vaieldamatult üks levinumaid noorte subkultuure nii Eestis kui ka Tartus, sest antud subkultuuri on kommertslikult reklaamitud läbi erinevate meediakanalite. Tõenäoliselt tõid suurema huvi hip-hop kultuuri vastu ka erinevad tuntud tänavatantsufilmid nagu nt *Step Up* filmisari. Järgnev alapeatükk tutvustabki lähemalt hip-hop kultuuri ning selle olemust Tartu linnas.

1.3.2 Hip-hop kultuur ning selle väljendumine Tartu linnaruumis ja noorte seas

Derrick P. Alridge'i ja James B. Stewarti artikkel hip-hop kultuuri ajaloo uurimuste ülevaatest ütleb sissejuhatuses hip-hop kultuuri üldiseloostuseks järgnevat - hip-hop kultuur on 1970ndatel USA's Lõuna-Bronx'is afroameeriklaste kogukondadest alguse saanud stiil. Juba peaaegu 40 aasta jooksul on hip-hop kultuur arenenud ning muutunud globaalseks subkultuuriks noorte seas. Hip-hop kultuuri nähakse kui noorsoo sotsiaalsete, majanduslike, poliitiliste ja kultuuriliste reaalsuste peegeldajat (Aldridg ja Stewart, 2005: 190). Hip-hop kultuuri austajate seas laialt levinud arusaama kohaselt koosneb see viiest elemendist: breiktants, *graffiti*, plaadikeerutamine ehk *DJ'ing*, MC'ing ehk räppimine ja *knowledge* (teadmine iseendast, sotsiaalsetest probleemidest ühiskonnas jne). See element lisandus hip-hop kultuuri mõni aeg hiljem.

Eestisse jõudis hip-hop kultuur 1990ndate alguses, kui Nõukogude Liit oli lagunenu ja Eesti taasiseseisvunud. Raudse riide langemine võimaldas erinevate läänelike kultuuride ja väärtuste sissevoolu. Esialgu isegi kopeeriti sissetulnud stiile võimalikult täpselt. Näiteks räppisid Eesti hip-hop artistid 90ndatel ainult inglise keeles, sest seda seostati autentse hip-hopiga (Allaste ja Kobin, 2012: 93; 97). Nüüdseks räägitakse aga juba Eesti hip-hopist – räpatakse eesti keeles, *graffiti* ning tänavakunst linnaruumi majaseintel peegeldab just Eesti riigi sotsiaalpoliitilisi probleeme. Breiktants kui selline ei ole enam nii populaarne, Eesti tänavapildis ei näe

breiktantsijaid omavahel sõbralikke tantsuvõistlusi pidamas. Küll aga õpetavad seda tantsustiili endiselt paljud tantsukoolid üle Eesti.

Käsitledes hip-hop kultuuri subkultuurina, mis vastandab ennast domineeriva ühiskonna normidele, siis võib hip-hop kultuuri iseloomulike väärtustena välja tuua maskuliinsuse, iseendaks jäämise, enesemotiveerimise jpm sarnast. Tihtipeale aga jäävad need väärtused varju, sest hip-hop kultuuri seostatakse samuti ka mustanahaliste kommuunide probleemidega nagu gängide vaheline vägivald, narkootikumid. Lisaks veel ka naistevihkamine ning jõukuse ületähtsustamine. Selliseid sõnumeid annavad edasi aga peamiselt *mainstream* hip-hop artistid nagu Lil Wayne, Tyga, kelle lugusid populaarsete muusikakanalites ning raadiojaamades lastakse. Hip-hop kultuuri üldine negatiivse varjundiga imago takistab nägemast võimalusi selle kultuuri väljendusvormide rakendamiseks just positiivsetel eesmärkidel.

Tartu hip-hop kultuur kui selline ei meenuta loomulikult USA's tuntud hip-hop kultuuri, vaid on kohanenud linna kultuuriruumi- ja olustikuga. Tartu tänavatel kõndides ja inimesi jälgides ei ole üldiselt võimalik täpselt määratleda, kui palju noori tegelikult on mingil määral hip-hop kultuuriga seotud. Väidaksin, et isegi kui noor käib vastava stiili järgi riides, ei pruugi ta omada vähematki teadmist kultuurist endast. Küll aga näitab hip-hop kultuuri riietumisstiili levik noorte seas siiski kultuuri laiaulatuslikku levikut. Analüüsides Tartu hip-hop kultuuri läbi 4 eelnimetatud elemendi, võib luua järgneva iseloomustuse:

Tänavatantsu erinevaid stiile õpetatakse erinevates Tartu linna tantsukoolides nagu nt JJ-Street, millest tuleb juttu ka järgnevas alapeatükis. Kuigi formaalselt on tegu erahuvialakooliga, illustreerib JJ-Street hästi minu ideed hip-hop kultuuri ja noorsootöö elementide omavahelisest koostööst. Peamiselt breiktantsule on pühendunud tänavatantsuklubi Dancin Machine, mis alustas tegevust 1992. aastal. Rohkem on aga levinud just tänavatantsustiilid üleüldiselt nagu hip-hop, *popping* ja *locking*. Tartus korraldatakse ka tänavatantsufestivali Battle of Est ning Tallinnas korraldatakse JJ-Street Baltic Session'it.

Graffiti ja tänavakunsti osas on olukord paranemas. Kuigi *graffiti*'t ja tänavakunsti mõistet kiputakse võrdsustama, on neist aja jooksul kujunenud kaks erinevat ideed. Tänavakunsti puhul võib olla tegu nt linna poolt tellitud tööga, mis kannab sotsiaalsete teemade suhtes kriitilist sõnumit. *Graffiti* on pigem gängide omavahelise suhtluse ning territooriumite markeerimise abivahend, mis väljendub *tag*'imises. Ropka linnaosas ning raudteejaama äärsetele betoonseinadel võib näha tohutult erinevaid joonistusi. Kõige rohkem meediakajastust on leidnud Sõpruse silla all asetsev Toomas Hendrik Ilvest ja Lennart Meri kujutavad portreed. Küll aga asendas keegi tänavakunstnik meie praeguse presidendi pea hoopis Vladimir Putini omaga. Samuti on *graffiti*'t võimalik näha ka kesklinna kandis. Tartus korraldatakse tänavakunstifestivali „Stencibility“, mis korraldab nii tänavakunsti käsitlevaid seminare kui ka töötubasid. Samuti korraldatakse jalgratta- ning jalgsituure läbi olulisemate *graffiti* kohtade. On koostatud ka Tartu tänavakunsti kaart. Usun, et üritus muutub aja jooksul veelgi menukamaks ning suudab tõsta inimeste huvi ning teadmist *graffiti*'st.

DJ'ing ja räppimine on Tartu hip-hop kultuuris hästi esindatud elemendid. Tuntud hip-hop DJ Tartus on DJ Möls, kes on saavutanud edu ka väljaspool Eestit. Nende kahe elemendi nägemiseks tuleb süveneda rohkem Tartu linna ööellu, kus erinevates klubides korraldatakse viimastel aastatel järjest rohkem hip-hop muusika pidusid. Tartust on välja kasvanud ka *beatbox*'i *crew* 615.

1.3.2.1 JJ-Street tänavatantsukool ja noorsootöö

JJ-Street alustas oma nõ ametlikku tegevust 2003.aastal Joel Juht'i eestvedamisel. Tantsukooli idee lugu aga ulatub tagasi aegadesse, kui Joel ise oli noor inimene ning tema unistused ja eesmärgid olid seotud tantsimisega. Esialgu tegutseti ainult Tallinnas, kuid nüüdseks toimuvad tantsukooli trennid 38 kohas üle Eesti, sh kõigis suuremates linnades. Tantsukooli võetakse vastu pea igas vanuses noored ja täiskasvanud. Tartus ja Tallinnas on tantsukoolil ka oma studio, kuhu tantsijad võivad tulla ka trenniaegade väliselt. JJ-Street'i peetakse, ning ametlikult ongi, erahuvialakooliks, mis keskendub tänavatantsule ja koreograafiale, kuid lisaks tantsule pööratakse tähelepanu ka hip-hop kultuurile ning selle ajaloole. Hip-hop kultuurile omaseid

elemente käsitletakse nii trennides, erinevatel koolitustel kui ka muudel JJ-Street'i poolt korraldatud üritustel. Suuremate ürituste hulka kuuluvad nt JJ-Street Baltic Session, Camp of Hip-Hop tantsulaagrid, Jõgeva nädalavahetuseseminar, Hip-Hop Jam.

JJ-Street tantsukoolil on oma filosoofia ning ühised väärtused, mida treenerid noortele oma tegevusega edasi proovivad anda. Peamiseks missiooniks on pakkuda noorele keskkonda väärtuste kujundamiseks. Ühiste väärtuste alla kuuluvad mõistmine, väärtuse loomine ning aktivism. Lisaks treeneri poolsele panusele antakse JJ-Street'is õpilastele võimalus ka ise tantsukooli sees üritusi korraldada. Põhimõtteliselt tähendab see, et tantsukooli kasutab pidevat noorelt noorele koolitusmeetodid. „Noorsootöö käsiraamat“ (2007) defineerib noorelt noorele koolitusmeetodit järgnevalt: „Noorelt noorele koolitusmeetod on protsess, kus hea väljaõppe saanud ja motiveeritud noored viivad kindla aja jooksul läbi mitteformaalseid või organiseeritud koolitustegevusi omasugustele, kes sarnanevad koolitajatega nt ea, päritolu või huvi poolest.“ (Hannus ja Kütt, 2007: 5). Koolituste üldiseks eesmärgiks on arendada noorte teadmisi, arvamusi, oskusi (*ibid*) ja ka väärtushinnanguid.

Oma kogemusest lähtuvalt tean, kuiõrd intensiivselt tegeleb iga treener oma tantsugrupiga. JJ-Street'is ei ole treener ainult tantsuõpetaja, vaid ka mentor ning vahendaja noore ja hip-hop kultuuri vahel. Treenerid otsivad ja püüavad hoida pidevat kontakti nii oma grupi õpilastega, kui ka kõigi teiste stuudios käivate tantsijatega. Tantsustuudio on noorsootöö perspektiivist lähtuvalt avalikuks ruumiks, kus noored ja treenerid (kui noorsootöötajad) omavahel nii trennide kui trennivälistel aegadel pidevalt suhelda saavad. Kontakti hoidmist ei suruta kunagi õpilastele peale, ka õpilane ise peab soovi avaldama intensiivsemaks treeneriga suhtlemiseks. Suuremate ambitsioonidega õpilastele antakse võimalus saada treeneri näol omale ka nõ mentor. Sellega luuakse veel isiklikum kontakt õpilase ja treeneri vahel, mis omakorda annabki treenerile võimaluse paremini täita paikapandud missiooni, lähtudes sealjuures ka õpilase (noore) vajadustest ning eesmärkidest. Seega on olemas noorsootöö tegemise jaoks vajalik kaasav ja avatud keskkond.

Eelmainitud aspektidest järeldub, et JJ-Street tantsukool püüab võimalikul palju kaasata ning panna noori realselt osalema organisatsiooni tegevuses, lähtudes nii tantsukooli missioonist, kui ka noorte vajadustest. Kuidas see kõik veel hip-hop kultuuriga seostub? Hip-hop kultuuri noorte subkultuurina viljelesid varasemalt just sotsiaalselt tõrjutud noored. JJ-Street tantsukool, kasutades hip-hop kultuuri ühte elementi (tänavatantsud), soovib ühiskonda tagasi tuua ja arendada just nendest sotsiaalselt tõrjutud noortest täisväärtuslikud ühiskonnaliikmed.

Viie hip-hop kultuuri elemendi praktiline rakendamine noorsootöösse võiks anda noorsootööle rohkem väljundeid ja vorme, kui ainult avatud noortekeskused ning projektipõhised üritused. Loomulikult on noorsootöö Tartus oma praeguses vormis praktiline ja noorte elu arendav, kuid siiski esineb suuri probleeme noorte passiivsuse ja noorsootöö vähese hindamise näol. Noorsootöötajatel on pidevalt vaja tegeleda uute projektide väljamõtlemisega, haaramaks rohkem noori avatud noortekeskuse tegevustesse. Mõistmaks aga noorte vajadusi ja mõttemaailma, tuleb tihtipeale arvestada ka subkultuuridega, mis noorte seas levivad. Hip-hop kultuur on Tartus muutunud aastatega järjest mõjukamaks ning selle subkultuuri elementide kasutamine noorsootöös võiks ajapikku oluliselt vähendada teatavaid noorsootöös esinevaid probleeme. ktiline rakendamine noorsootöösse võiks anda noorsootööle rohkem väljundeid ja vorme, kui ainult avatud noortekeskused ning projektipõhised üritused. Loomulikult on noorsootöö Tartus oma praeguses vormis praktiline ja noorte elu arendav, kuid siiski esineb suuri probleeme noorte passiivsuse ja noorsootöö vähese hindamise näol. Noorsootöötajatel on pidevalt vaja tegeleda uute projektide väljamõtlemisega, haaramaks rohkem noori avatud noortekeskuse tegevustesse. Mõistmaks aga noorte vajadusi ja mõttemaailma, tuleb tihtipeale arvestada ka subkultuuridega, mis noorte seas levivad. Hip-hop kultuur on Tartus muutunud aastatega järjest mõjukamaks ning selle subkultuuri elementide kasutamine noorsootöös võiks ajapikku oluliselt vähendada teatavaid noorsootöös esinevaid probleeme. Antud bakalaureusetöös keskendun seega kahele uurimisküsimusele – esiteks, milline seos Tartu noorsotöö ja Tartu hip-hop kultuuri vahel? Teiseks, millist rakendust näevad Tartu linna noorsootöötajad hip-hop kultuurile oma tegevustest. Nendest uurimisküsimustele vastamise ja analüüsimise abil peaks selguma hip-hop kultuuri rakendamisvõimaluste osa Tartu noorsootöös.

2 Uurimismetoodika

Käesoleva uurimuse raames kasutasin kvalitatiivset lähenemisviisi. Kuna bakalaureusetöö üheks eesmärgiks oli mõista noorsootöötajate ning tantsukooli treeneri tõlgendusi hip-hop kultuuri rollist noorsootöös, ei ole kvantitatiivse uurimisviisi abil võimalik käsitleda saadavaid tõlgendusi. Intervjuude läbiviimise ja nende analüüsi abil sai infot noorsootöötajate arvamusest hip-hop kultuuri kohta noorsootöös. Mõistmaks, kuidas teevad oma tööd JJ-Street tantsukooli treenerid, viisin läbi ja seejärel analüüsisin kahte osalusvaatlust.

Analüüsi jaoks vajalikke andmeid kogusin kolme poolstruktureeritud intervjuu ning kahe osalusvaatluse abil. Intervjuude kavad paigutasin lisadesse. Valimi koostamisel lähtusin uurimisküsimustest ning kasutasin sihipärast valimit – see tähendab, et valisin uurimistöö eesmärgist lähtuvalt kõige sobivamad küsitletavad (Rämmer, 2014). Valimisse kuulub 2 noorsootöötajat ning JJ-Street Tantsukooli treener. Intervjueeritavate noorsootöötajate andmed leidsin noortekeskuste interneti kodulehekülgedelt ning treeneriga olin isiklikult tuttav. Osalusvaatluste andmete ja analüüsi puhul on tegu sekundaarandmetega, mis sai kogutud varasemalt „Kvalitatiivsed meetodid“ õppeaine raames.

Intervjuud olid oma vormilt näost-näku suuliselt läbi viidud individuaalintervjuud. Salvestasin need mobiiltelefoni diktofoniga ja transkribeerisin hiljem arvutis. Intervjuude keskmine pikkus oli ligikaudu 22 minutit. Enne intervjuu andmist soovisid intervjueeritavad lähemalt tutvuda ka neile esitatavate küsimustega. Selleks saatsin neile intervjuu küsimused e-maili teel ning seejärel leppisime kokku intervjuu läbiviimise aja ja koha. Noorsootöötajatega tehtud intervjuud toimusid noortekeskustes ning treeneriga JJ-Street tantsukooli Tartu stuudios. Intervjueeritav treener valiti 2014.aastal ka üheks aasta noorsootöö tegijaks Tartu linnas.

Intervjuude analüüsimiseks rakendasin kvalitatiivset sisuanalüüsi, lähtudes horisontaalsest analüüsitehnikast. Horisontaalne analüüsitehnika võimaldab käsitleda mitut intervjuud ning nendes sisalduvaid löike omavahel võrrelda. Selle abil on ka võimalik leida läbivaid teemasid ja

selgitada välja teatavaid mustreid (Kalmus, Masso ja Linno, 2014). Andmeanalüüs algas intervjuude transkribeerimisega. Seejärel kasutasin analüüsiks paralleelselt induktiivset ja suunatud kodeerimist. See tähendab, et lähtusin kategooriate jms loomisel nii intervjuu sisu kui ka uurimistöö eesmärkidest/uurimisküsimustest. Saadud koodid ja kategooriad koondasin teemadeks, pidades kogu kodeerimis- ja analüüsiprotsessi jooksul ka memot.

Osalusvaatlused toimusid JJ-Street tantsukooli Tartu studios, kus vaadeldavateks treeneriteks valisin ühe oma endistest treeneritest ning praeguse treeneri/mentori. Nende kahe treeneri õpetusstiilid on väga erinevad ning seetõttu andsid vaatlused häid võrdlusmomente analüüsi jaoks. Kahe erineva treeneri ühetunniste trennide jälgimisel viisin läbi poolstruktureeritud vaatluse. See tähendab, et lähtusin vaatluspäeviku jaoks vajalike märkmete tegemisel töö uurimisküsimusest – kirjeldada JJ-Street tantsukooli treeneri töö mitmekülgsusust ning seost hip-hop kultuuriga. Praeguse töö raames kirjeldavad osalusvaatlused treenerit kui noorsootöötajat ja tema metoodikat.

2.1 Uurija eneserefleksioon

Käesolev bakalaureusetöö teema on mulle autorina südamelähedane, sest identifitseerin ennast hip-hop kultuuri viljeleva noorena. Viie aasta jooksul olen oma huvist lähtuvalt uurinud erinevate hip-hop kultuuri elementide kohta ning neli aastat tantsinud JJ-Street tantsukoolis hip-hop tantsustiili. Juba ülikooli õpingute alguses tekkis idee leida hip-hop kultuurile võimalikke rakendusviise just Eesti sotsiaaltöös. Ideest arenes omakorda välja bakalaureusetöö teema, mille uurimine andis võimaluse näha, kas hip-hop kultuuri elementide rakendamine Eesti noorsoo- ja sotsiaaltöös on üldse võimalik või tarvilik.

Intervjuude läbiviimisele aitas kaasa asjaolu, et kõik intervjuueeritvad said intervjuuküsimustega eelnevalt tutvuda ning vastuseid vajadusel ette valmistada. Enne intervjuu alustamist selgitasin intervjuueeritavatele intervjuu eesmärgi. Hea uurija tavadest lähtuvalt kasutan intervjuueeritavate ütlustele viidates ainult nende nime esitähete. Esimene intervjuu toimus JJ-Street tantsukooli

treeneriga, kellega on olnud tihedamad isiklikud kokkupuuted. Seetõttu läks intervjuu lihtsamalt ja arenes välja hea dialoog. Intervjueerijana aga kumas ikkagi kohati läbi kerget ebakindlust ning oskamatus küsimusi sobivalt formuleerida.

Intervjuud viisin läbi rahulikus keskkonnas, segavaid faktoreid ei esinenud ning oli märgata, et intervjueeritavad tundsid ennast mugavalt. Intervjuus ühe noorsootöötajaga ilmnes aga asjaolu, et minu kuulumine JJ-Street Tantsukooli kohati mõjutas kaudselt intervjueeritava mõttekäiku või lõi teatava eelarvamuse. Kerkis esile olukord, kus astusin tahtmatult üle hea intervjueerija tavadest. Samuti mainisid intervjueeritavad noorsootöötajad tihti peal asjaolu, et nemad ei ole kursis hip-hop kultuuri kui sellisega, mistõttu tekitas minus uurijana teatavaid kõhklusi intervjuuküsimuste sõnastuse sobivuse osas. Kuna aga lähtusin intervjuuküsimuste formuleerimisel uurimisküsimustest, siis osutusid kõhklused lõppkokkuvõttes alusetuks.

3 Uurimistulemused ja arutelu

3.1 JJ-Street tantsukool ning selle roll Tartu noorsootöös

JJ-Street tantsukoolist on saanud kõige suurem hip-hop kultuuri viljelev ja rakendav huvikool nii Tartus kui ka Eestis. Noorte huvi tänavatantsu ja hip-hop kultuuri vastu on näitamas tõusvat tendentsi ka JJ-Street'i näitel:

M: *„Ma arvan, et see vist oli 2-3 aastat tagasi. 2012-2013 umbes. Siis oli nagu... tuli see kuidagi järsku, kasvas rohkem. Võibolla kas tänavatants või siis JJ-Streeti tegevus läks aina rohkem edasi.“*

Tantsukooli populaarsusest Tartus annavad märku ka intervjueeritud noorsootöötajate rohked kontaktid JJ-Street'is tantsivate noortega. Seega on tõusnud JJ-Street'i rolli küsimus ka noorsootöötajate seas. Peamiselt mõtestasid noorsootöötajad JJ-Street'i tantsukooli treenereid võimaliku infoallikana mingi vastava noore kohta:

E: *„Selles mõttes see käib. Kui nüüd ... no ma arvan, et koostöö mõttes JJ-Streetiga, et kui nüüd tema täpselt võtta välja siis sellega ongi koostöö rohkem nagu nii et esinema kutsumine. Aga kui... ma ei teagi mis... noh, meie oleme teadlikud. Kui meie teame, et on mingi noor, kes käib JJ-Streeti koolis siis meil ei ole mingit probleemi võtta ühendust ja uurida, kas tema juhendajaga koostööd saaks teha.“*

S: *„...aga võibolla kui arendamise mõttes, et ongi selline nagu infovahetus, et nt kui meie noorsootöötajatena oleme märganud, et nt sellel noorel on mingid mured siis me olemegi sellele tantsutreenereile teada andnud. Samas, sama info võiks tulla ka nendelt meile, et kui ta on näiteks meie keskuse külastaja. Et seda praegu väga ei toimu või siukest võrgustiku kui sellist on minimaalselt.“*

JJ-Street tantsukooli rolli noorsootöös kannab treener, olles vahendajaks noore (õpilase) ning noorsootöötaja vahel. JJ-Street'i nähakse siiski eelkõige huvialakoolina, mitte otseselt noorsootöö

organisatsioonina. Üks intervjuueeritavatest tõi välja ka äärmiselt olulise eristuse huvialakooli ning noortekeskuse vahel:

E: *„Ei, aga selles mõttes, see ongi, et igas huvikoolis, kus vähegi on oma kodukord ja hakkabki tekkima seal, aga see ongi noortekeskuse ja sellise tantsukooli vahe ongi see, et meil on see avatud ruum, meil on see ruum, kus nad võivad niisama olla, nad ei pea seal mitte midagi tegema, nad võivad lihtsalt olla seal. Meil ei ole nagu selline kindel asi, et sa pead see kell kohal olema, et kui sa tahad selles grupis olla. Et meil on niimoodi, et see grupp koguaeg muutub. Et see on nagu meie erinevus (rõhutades) ja siis me pakume lisaks veel mingeid võimalusi.“*

Eelmainitud erinevus peab üldjoontes kindlasti paika – tantsukoolides käivad aega ikkagi veetmas just need noored, kes tantsimisega tegelevad, iga suvaline noor sinna oma jalga ei tõsta. Samas, JJ-Street'i kuuluval noorel ikkagi võimalus käia studios ka oma trenni välisel ajal aega veetmas. Otseselt küll ei pakuta kohapeal muid tegevusi, kuid noortel on võimalus teineteisega või treeneritega suhelda.

JJ-Street'is ei ole treener ainult tantsuõpetaja rollis. Soovides antud väidet seostada just noorsootööga, küsisin intervjuueeritavalt treenerilt tema arvamust treeneri ameti ja noorsootöö seosest. Intervjuueeritava vastusest kujunes välja võrdlus, mille peamiseks muutujaks oli noorega tegelemise intensiivsus.

M: *„Mis vahe on lihtsalt treeneril ja noorsootöötajal? Kui ma olen treener, siis ma lähen täpselt kella 19neks trenni ja tulen täpselt lõpus sealt trennist ära. See oleks lihtsalt treener. Aga kuna ma olen inimene, kes tegeleb noortega – ma lähen sinna (studiosse) varem, ma räägin inimestega, suhtlen inimestega, suunan. Ma alateadlikult näen ja kogen kui kellelgi on tuju ära, siis ma uurin. Ma olen koguaeg selles keskkonnas. Mu trenn lõpeb, ma olen ikka veel siin suunan ja tegutsen kakskendneli haa. Ma suhtlen inimestega meili teel, misiganes, inimesed saavad mulle alati helistada, rääkida.“*

Treeneri intensiivsest tegevusest ning ühtsustunde loomisest noorte seas andsid tõestust ka vaatlused. Siinkohal tooksin näitena väljavõtte vaatluspäevikust trennikirjelduse kohta:

Trenn nr 1: „*Treener ise oli äärmiselt elav ja rõõmsameelne ning seda selleks, et ka õpilased ennast vabamalt tunneksid ja sooviksid ennast tantsus väljendada. Lisaks tegi treener õpilastele antud ülesandeid ise ka kaasa; andis õpilastele tagasisidet ning küsis iga mingi aja tagant, kas kõik on hästi. Oli selliseid ülesandeid, mis peegeldasid hip-hop kultuuri aspekte (nö räpivoor). Oli ka palju hip-hop kultuuriga seostatavaid omapäraseid väljendeid nagu: “gängsta lugu”; “hip-hop’i tunnetus”. Õpilased ise olid natuke vaoshoitud, kuid tegid alati treeneriga asju kaasa ning ei põiklenud vastu. Samuti tundus neile trennis lastud muusika meeldivat ning ülesandedki olid kaasakiskuvad.*“

Kuigi intervjueeritava ütlusest ei tule otseselt välja treeneri ja noorsootöötaja ameti vahe, siis tegelikult saab loetleda paar erinevust. Noortekeskuse noorsootöötaja tegeleb korraga paljude erinevate noortega, samas kui treeneri käe all õpib spetsiifiline grupp noori. Treeneril on võimalik saavutada püsivam kontakt noorega, kuna kontakti loomine ja hoidmine toimub kinnisemassüsteemis (studios) regulaarselt. Lisaks on stuudio ülesanne edasi anda hip-hop kultuuri elemente. JJ-Street tantsukooli Tartu stuudio ruum seda ka teeb:

„*Saal ise on suhteliselt väike, kuid mahutab edukalt ära selle arvu õpilasi, kes trennides käivad. Saali üks sein on täielikult peeglitega kaetud ning vastasseinas on joonistus, mis esindab viite hip-hopi elementi. Kolmandas seinas olid Tartu stuudio treenerite pildid. Samuti on olemas kõlarid jms vajalik tehnika muusika laskmise jaoks. Muusika ise oli täpselt parajalt vali, ei seganud õpilaste omavahelist ning ka treeneri ja õpilase omavahelist suhtlust. Enamuse vaatluse ajast oli muusika ikkagi hip-hop stiilis.*“ (Füüsilise keskkonna kirjeldus. Väljavõte vaatluspäevikust).

JJ-Street tantsukooli roll on Tartu noorsootöös tõusva olulisusega eeldusel, et järjest rohkem noori ühineb tantsukooliga. Sellest tulenevalt tekib suurem vajadus noortekeskuste ja tantsukoolide vahelise koostöövõrgustiku tugevdamiseks, et nii treener kui noorsootöötaja saaksid olla kursis noore tegemistega. Kuigi noorsootöö ja hip-hop kultuuri seos on Tartus kaudne, võib JJ-Street’i käsitleda siiski näitena hip-hop kultuuri rakendamisest noorsootöö idee võtmes. Tantsukooli konkreetne tegevus võimaldab treeneritel (kui noorsootöötajatel) noortega

paremini kontakti luua ja arendada. Ühistreeningud gruppides võivad aidata noorel ka kiiremini avaneda. Üks kõige olulisemaid erinevusi on ehk see, kuidas noortele lähenetakse – JJ-Street'is on fookus noore enda huvide rakendamiseks vajalike tingimuste loomisel ja võimaldamisel. Avatud noortekeskused aga keskenduvad rohkem noore inimese elementaarse hariduse edendamisele. Mõlemal lähenemisel on positiivsed ja negatiivsed küljed, kuid sellest hoolimata muudavad need noorsootöö mitmekesisemaks.

3.2 Tartu noorsootöötajad ja hip-hop kultuur

Läbiviidud intervjuude analüüsist ilmnis ootamatu, kuid hip-hop kultuuri edasise rakendamise kohalt äärmiselt oluline seos – kuigi noorsootöötajatel puudus otsene huvi hip-hop kultuuri kui sellise suhtes, omavad nad (isiklikku kogemust) hip-hop kultuuri ja selle elementidega varasemast ajast.

S : *„Et ühesõnaga, mina ei ole kunagi olnud selline suur hip-hop kultuuri fänn, austaja või väga tihedalt kokku puutunud, aga ma olen alati respektueerinud inimesi, kes seda on ja minu meelest nad teevad väga vahvat asja.“*

E *„...minul on ainult selline võrdlus, et kui ma ise olin noor, siis minu jaoks oli hip-hop kultuur Tartu linna mõistes selline tuusam või rohkem sai ära tajuda, kes siis on nagu hip-hop kultuuri armastaja või mis iganes.“*

„... minu ajal oli rohkem näha riietuses seda.“

Väljatoodud intervjuulõikudest kajastub isikliku kogemuse mõju – mõlema intervjuueeritava puhul paistab isiklik kogemus olevat noorusajas pigem kaudne. Loomulikult respektueerivad noorsootöötajad hip-hop kultuuri ja seda viljelevaid noori. Samas tõestab see siiski, et noorte subkultuuridel põhinevad elustiilid on Tartus eristatavad, isegi kui kultuuri elustiililised väljundid on aja jooksul muutunud. Noorsootöötajate isiklik kogemus hip-hop kultuuriga tähendab, et hip-

hop kultuuri elementide sügavamal integreerimisel noorsootöö tegevusse annab see noorsootöötajatele eelise noortega kontakti loomisel ja säilitamisel.

Hip-hop kultuuri puhul on levinud stereotüüpsed elustiili ilmingud seoses riietumise, ropendamise ning ka narkootikumide tarbimisega. Neid stereotüüpe mainisid ka intervjueeritud noorsootöötajad:

S: *„Kõige rohkem võibolla paistab välja riietumisstiil tegelikult. Et, ää, noh selline võibolla klišee, aga laiad püksid ja cap'id ja siuke värk.“*

„...aga just see, et miski pärast ropendamine ja see tuleb nagu kaasa. Et ilmselt see on selle muusika mõjutus.“

E: *„Et see ei ole nagu ainult Ameerika, et ma ropendan siin kõik asjad kokku ja võingi olla selline...“*

„Nad (noored) arvavadki, et kuulan seda roppu räppi ja ee, olen selline gängsta veits rohkem, mul ongi raske elu olnud ja ma olengi lihtsalt selline.“

Eelpool väljatoodud stereotüüpide mainimine ei väljenda siiski noorsootöötajate nägemust hip-hop kultuurist, vaid pigem peegeldab eelnevaid kokkupuuteid noortega, kes hip-hop kultuuri elemente kannavad ja esindavad. Praeguse aja *mainstream* räpp-muusika temaatika on rikkus, narkootikumid ja seks. Räpp-muusika propageerib ja ilustab elustiili, mida paljud noored soovivad kogeda. Ometigi on hip-hop muusika temaatikate amplituuda kõvasti laiem ning seda võib kohata ka Eesti hip-hop muusika artistide varieeruvuse näol.

Tartu noorsootöötajad on kursis erinevate sündmuste, tänavatantsuklubide ning DJ'dega, mis ja kes on seotud hip-hop kultuuriga Tartus ja Eestis. DJ tööks on muusika miksimine (ehk kahe või mitme erineva laulu töötlemine üheks lauluks) ja muusika mängimine pidudel. DJ'd võtavad tavaliselt ühe muusikažanri ja keskenduvad sellele (nt hip-hop, elektrooniline tantsumuusika jne). Varasemalt mainitud DJ Möls'i näol on tegu just hip-hop/rnb muusikažanrit viljeleva DJ'ga. Noorsootöötajaga tehtud intervjuus DJ kooli temal arutledes ütles noorsootöötaja järgnevat:

S: „Et kui ma mõtlen meie DJ’de peale, et siis võibolla sellist rnb’ d või sellist asja nagu vahepeal mängitakse, aga päris Möls’i sarnaseid DJ’ sid siit ei tule väga.“ ...

„Et kui mina noor olin siis oli Dancin’ Machine ja Battle of Est teemas. Need olid menukad, kus käidi. Aga nüüd on ka ju need oma hip-hop festivalid ja asjad ja noored on hästi huvitatud selles mõttes.“

Arvestades, et noorsootöötajatel puudub otsene huvi hip-hop kultuuri suhtes, on teadmised Tartu hip-hop kultuurist üsnagi spetsiifilised. Tartu noorsootöötajad näevad hip-hop kultuuri noorte elustiilina, mis väljendub riietuses, räpi kuulamises ning hip-hop kultuuri elementidel põhinevatel üritustel osalemises. Kõik need aspektid moodustavad selle konteksti, mille abil on noorsootöötajatel võimalik paremini mõista noorte mõttemaailma. Probleemiks kujuneb tõenäoliselt aga hip-hop kultuuri elustiiliga seonduvad negatiivsed nähtused, millest pole võimalik lahti saada. Seetõttu võib hip-hop kultuuri rakendamine noorsootöös esmapilgul tekitada teatavaid moraalsete teemadega seonduvaid vastuolusid.

3.3 Hip-hop kultuur ja Tartu noorsootöö praegu

Hip-hop kultuuri rakendamine Tartu linna noorsootöös on noorsootöötajate pärusmaa. Intervjuueritavad noorsootöötajad nägid noorsootööd mitmekesiste meetodite kompleksina, nende hulka kuuluvad ka hip-hop’i elemendid.

S: „Mul on hästi raske rääkida ainult hip-hop kultuurist.“

Selline seisukoht on mõistetav, sest noortekeskustest läbi käivatel noortel on palju erinevaid huviseid ning seetõttu tehti pigem üldistusi. Noortekeskustes pakutavad huvitegevused on samamoodi laia amplituudiga, et jõuda võimalikult paljude noorteni.

E: „No algatuseks on meil siis igapäevaselt avatud see noortetuba, kus on võimalik mängida Xbox’i ja piljardit ja lauajalkat ja lauamänge ja kõiki selliseid tegevusi.“

Lisaks avatud noortetoale on mõlemas noortekeskuses võimalik noortel aidata korraldada suuremaid ja väiksemaid üritusi, osaleda programmides ning erinevates huviringides. Anne Noortekeskuse noorsootöötaja kirjeldab järgnevaid tegevusvõimalusi:

E: „Siis noh, sellised väiksed üritused. Aga sealt edasi on ka suurüritused, et meil on majaprojektid, kuhu on noored kaasatud kui vabatahtlikena. ta (kolleeg) viib läbi sellist programmi, kus proovib töötada, koolihariduseta noori saada tööle miinimumpalgaga, et natukenegi toetada nende töökasvatust. Meil on ringid. Mina vean eest tüdrukute gruppi, teismelistele tüdrukutele, et arendada nende sotsiaalseid oskuseid. Neile hirmsasti meeldib niimoodi koos käia ja sellest on selline usaldusring tekkinud. Minu kolleeg teeb näiteringi, teismelised poisid-tüdrukud koos, et sealt nad õpiksid ka esinemist. Sealt esinemistest edasi nad on olnud meil seal Tarkusepäeval ja Annelinnafestivalil nagu õhtujuhid. Nad ise on 14- või 16-aastased, me anname neile mikri kätte, et vedage ise eest. Et nad saaksid praktikat ja julgust.“

Avatud noortetubadest käib igapäevaselt läbi väga eriilmelisi noori ning noorele otsa vaadates ei ole võimalik öelda, kas ta on hip-hop kultuuri viljeleja või mitte. Seetõttu on mõistetav hip-hop kultuuri elementide rakendamise vähesus noorsootöö metoodikas Tartus. Samas rakendatakse hip-hop kultuuri elemente erinevate noorte vaba aja veetmisega seotud suuremates projektides, kus tehakse koostööd erinevate tänavatantsukoolidega. Ühe näitena saab tuua Noortelinnaku projekti, kuhu tantsukoole esinema ja töötubasid läbi viima kustutakse. Järgnev tsitaat seletab üldiselt Noortelinnaku projekti sisu:

E: „Praegu nt meil selline tantsuasi, et ma teen noortelinnakut koos ühe oma kolleegiga, et see on selline noorte vabaõhukeskus kaks nädalat Tartu kesklinnas ja seal me oleme nagu eraldi teinud nagu tantsutelgi. Et nagu neli suunda: tants, teater, ekstreemsport ja multimeedia.“

Teine noorsootöötaja lisas eelmainitud projektile juurde ka *graffiti*'i töötoa ning võistluse idee, kuid probleemina kerkis esile töötoa jaoks vajalike vahendite (aerosoolpurkide) kallidus.

Esiialgu võib öelda, et hip-hop kultuuri elemente kasutatakse pigem huvi äratamiseks ja kontakti saavutamiseks noortega, et seejärel käsitleda tõsisemaid noorte seas olulisi teemasid nagu seksuaalkasvatus, narkootikumid:

S: *„Tantsuprojekte üldiselt on olnud. Et küll mitte nüüd konkreetselt mingi stiiliga seoses, et Tähe Noorteklubi on viiel aastal, viiel suvel teinud erinevad tantsuprojekte. Viimane, mis tegime 2010, oli seksuaalkasvatuse teemadel, noortetendus „Seks“, kus meil oli kokku ligi 100 noort. Kolmes kohas Eestis andsime etendused, lisaks pärast veel Tartus ka tegelikult ja käidi koolides jne, aga selle mõte oli jah, rääkida ikkagi seksuaalkasvatuse teemadel, aga läbi tantsu. Ja enne seda siis on olnud „EstRus“, kus siis Eesti ja Vene noored toodi kokku. Mm, siis showtantsu pidu. Siis üks aasta olid ka need mõnuained ja sellised pahed, mida nad käsitlesid.“*

Hip-hop kultuuri on Tartu noorsootöö tegevuste siiaamaani praktiliselt rakendatud läbi selle elementide projektipõhiselt. Ürituste ideeks on nooreni tuua ja suunata tervet elustiili ning käitumist. Sellise lähenemise abil on noorsootöötajatel võimalik jõuda tegelikult väga erinevate elustiilidega noorteni. Kuna noortekeskusi külastavate noorte profiil on nõrge seinast-seina, siis noorsootöö põhimõtetest lähtuvalt tulebki kasutada meetodeid, mis kõnetavad kõiki noori.

3.4 Hip-hop kultuuri rakendusvõimalused noorsootöös edaspidi

Mõlemad noorsootöötajad arvasid, et noortekeskuse ja noorsootöötaja roll on olla vahendajaks noore ning hip-hop kultuuri vahel. Vahendajaks olemise all ei mõeldaks ainult kultuuri tutvustamist, vaid ka noore suunamist selles kultuuris liikumiseks ning positiivsete aspektide rakendamiseks. Rakendusliku ideena rääkis üks noorsootöötajatest ideest tuua tänavatantsu õpetamine noortele veel lähemale läbi trennide korraldamise.

E: *„Ma arvan, et ta võiks ainult head anda, aga seal ongi nagu neid vaja harida selles mõttes. No kõige kergem ongi võibolla läbi tantsu või selle kunsti või mingi räpilaulu. Kui seal on mingi juhendaja, siis see võikski anda neid õigeid signaale.“*

S: „Et noorsootõtaja või noorsootöö roll sealjuures ongi nagu õpetada seda terviklikkust, asjadele juurde pannes. Et selline hea käitumine ja maailmast aru saamine ja unistuste poole piudlemine ja kõik sellised teemad.“

E: „Meil oli see väga tugev plaan, et meil on selline hästi lahe juhendaja ja noored saavad tasuta käia ja muidugi et seal on mingi kodukord, mitte nii et sa tuled hppad igal kell sisse kui sa tahad, et sa nagu ikkagist hakkad käima kohal regulaarselt. Et see nagu toimiks ja nad käiksid esinemas. Osalustasu ei võta ja ruumi orgunnime meie, aga et sellele tõtajale.“

Noorega kontaki loomine saab alguse huvi ratamisest hip-hop kultuuri vastu, seejärel toimuvad juba edasised tegevused hip-hop kultuuri elementide positiivseks süvendamiseks noorte seas. See tähendab, et noorsootõtajal on võimalus anda noorte nägemusele hip-hop kultuurist positiivsem perspektiiv ning muuta hip-hop kultuuriga kaasaskivaid negatiivseid stereotipe ühiskonnas.

S: „Võibolla, selles mõttes huvi äratamine. Et näiteks kui on mingi asi, mis on noorte seas populaarne, oletame, et selleks on näiteks hip-hop kultuur, et siis selle teema kaudu on teinekord võimalik võibolla mingitele tõsistele teemadele lheneda.“

E: „Aga noh, selleks peab olema inimene, kelle enda kirg see on. --- siis see juhendaja panekski need faktid sinna ette, et siis ma arvan, et siis tuleks sellest ainult head kui neil (noortel) on see huvi ka.“

Proovides hip-hop kultuuri näha kui noorsootd erialana arendavat tegurit, tid noorsootõtajad välja võimaluse viia koolisüsteemi sisse subkultuuride suund:

E: „Igatahes, et... ma arvan niimoodi- et ma ei tea seda koolisüsteemi ja seal nad iritavad nagunii iritavad võimalikult väikese ajaga võimalikult palju erinevaid teadmisi nendele noorsootõtajatele ikka anda. On tantsu suund jms, kuid ehk sinna lisada juurde kultuurisuund või midagi sellist.“

Siiski avaldus noorsootõtajate seas teatav skeptilisus hip-hop kultuuri teadmiste suuremast kasulikkusest noorsootöös. Rhutakse just rohkem noorsootõtaja enda huvile hip-hop kultuurist.

E: „Ma saan aru, et sa mõtled, et justkui oleks nagu rohkem hip-hop kultuuri teadmistega noorsootöötajaid, et siis kas võiks see olla ka päris suur kasu sellest nendele noortele? Ma arvan, et igatahes ei jookse mööda külgi maha see. Aga praegu on nagu mitmeid muid tantsustiile, mis on noorte seas populaarsed“

„Ma ise arvan, et kõige olulisem on ikkagi see, et kui see inimene ise oleks selle kirega (nt hip-hop kultuuri kirega) ja ta oleks niivõrd teadlik, et ta ise noorsootöötajana võib-olla õpib ka juurde seda.“

Antud ütlustest võib järeldada, et hip-hop kultuuri kui sellist saab rakendada noorsootöösse ainult juhul kui noorsootöötajad suhtuvad ise antud kultuuri vastava kirega. Kirg ja huvi on vajalikud selleks, et noorsootöötaja suudaks oskuslikult neid elemente kasutada noortega kontakti loomisel, suhtlemisel jms. Tartu noorsootöö perspektiivis terapeutiline lähenemine, Tyson'i *Hip-Hop Therapy*, olla vägagi edukas huviringides, kus noorsootöötajal on vahetum kontakt noortega.

3.5 Arutelu

Käesoleva bakalaureustöö puhul on tegu minu pikaajalise idee ühe realiseerimisvõimalusega – ühendada omavahel hip-hop kultuur ja sotsiaaltöö. Algne visioon oli äärmiselt laialivalgub ning alles teisel kursusel leidsin esimesed võimalused käsitleda hip-hop kultuuri akadeemilises võtmes, kuid just oma eriala raamistikus. Samuti mõistsin, et tuleb hakata vaatama just noorsootöö suunas. Seejärel leidsin, et just JJ-Street'i näol on tegemist, Eesti kontekstis, ideaalse näitega hip-hop kultuuri elementide ning noorsootöö omavahelisest edukast toimimisest. Sellest lähtuvalt soovisingi järgmiseks välja uurida, kas hip-hop kultuuri elementide rakendamisel on tuleviku ka nt avalikes noortekeskustes, kus noorsootöötajatel tuleb tegeleda väga eriilmeliste noortega.

Alustasin sellest, et kõigepealt uurisin JJ-Street'i rolli Tartu noorsootöö sees – kuidas on tantsukooli populaarsus noorte seas tõusnud ning millised on noorsootöötajate kokkupuuted JJ-Street tantsukooliga. Uurimistulemustest lähtuvalt on vastused järgmised: JJ-Street tantsukooli

populaarsus on alates 2013. aastast veelgi järsemalt tõusnud, mis omakorda annab tõestust sellest, et hip-hop kultuur on Eestis ennast noorte subkultuurina kindlalt sisse seadnud. Tartu linna noorte seas on tantsukooli populaarsus samuti tõusnud – selle kinnituseks on uurimistöös osalenud noorsootöötajate kokkupuuted JJ-Street tantsukoolis tantsivate noortega. Noorsootöötajad ise näevad JJ-Street tantsukooli ja nende treenerite rolli pigem infoisikuna noorte ning noorsootöötaja vahel. Samas rõhuti üldisele vähesele koostöövõrgustiku olemasolule huvialakooli ja noorsootöötajate vahel. Seega peavad mõlemad osapooled näitama üles veel suuremat koostöövalmidust, et täita noorsootöö korraldamiseks vajalikud tingimused – toimiv koostöövõrgustik haridus,- kultuuri- ja teiste tügisüsteemidega. JJ-Street kui huvialakool kuulub põhimõtteliselt haridussüsteemi. Pikemas perspektiivis võiks see isegi tõsta Tartu noorsootöö taset. Intervjueritud noorsootöötajad JJ-Street tantsukooli otseselt noorsootöö organisatsiooniks ei pidanud. Intervjuudes toodi välja ka mitu olulist erinevust avaliku noortekeskuse ning huvialakooli vahel (vt peatükk 3.1). Formaalselt on JJ-Street tantsukool ennast registreerinud kui mittetulunduslik huvialakool, kuid tegelikult toimub ka seal intensiivne noorsootöö. Seda aga teises vormis kui tavaliselt ollakse harjunud noorsootööd nägema. Huvialakoolide eeliseks on ka asjaolu, et sinna kogunevad kokku just ühesuguste huvidega noored (näiteks huvi tänavatantsu ja hip-hop kultuuri vastu). Avalikud noortekeskused aga peavad võimaldama atraktiivseid huvitegevusi jms kõikidel noortekeskusi külastavatele noortele. Avalikud noortekeskused ja huvialakoolid on ühe mündi (noorsootöö) kaks külge.

Selleks, et oleks võimalik edasi arendada ideid hip-hop kultuuri elementide kasutamisest noorsootöös, tuleb aimu saada noorsootöötajate teadmisest ja kokkupuudetest käsitletava noorte subkultuuriga. Kuigi intervjuude põhjal ei saa teha üldistusi kõikidele Tartu linna noorsootöötajatele, siis vähemalt intervjueritud noorsootöötajad omasid teadmisi ja kogemusi hip-hop kultuurist Tartus. Peamine kokkupuude hip-hop kultuuriga toimus läbi seda subkultuuri viljelevate noorte. Lisaks tuli arutlusele ka hip-hop kultuur kui elustiili ilmingud – riietus ja muusika. Hip-hop/räpp-muusikale on praeguses *mainstream*'is omane ropendamine, narkootikumide tarbimise ja rikkuse ülistamine. See seletab hästi asjaolu, miks noorsootöötajad ei näe hip-hop kultuuri noorsootöösse rakendatavana. Siiski eeldasin uurimuse eesmärki sõnastades,

et tõenäoliselt on mingil viisil hip-hop kultuuri elemente noorsootöös kasutatud. Antud eeldusele kinnituse saamiseks uurisingi intervjueeritavatel noorsootöötajatel, kuidas hip-hop kultuuri noorsootöös rakendatud on. Vastused olid ilmselged – neil oli raske rääkida ainult hip-hop kultuuri elementidest, kuna nende töö peab rakendama mitmeid lähenemisi korraga. Põhiliselt on hip-hop kultuuri elemente noorsootöös seni kasutatud atraktsioonina, mille abil seejärel suunata noorte tähelepanu nt tervise või haridusega seonduvatele teemadele.

See toobki mind uurimuse viimase küsimuseni – millised on hip-hop kultuuri rakendamise võimalused noorsootöösse tulevikus? Intervjueeritavate noorsootöötajate visiooni kohaselt võiksid nad mängida vahelüli hip-hop kultuuri ja noore vahel. Lisaks pakuti välja võimalus kaasata ülikoolide noorsootöö õppekavasse rohkem subkultuurilise suunitlusega õppeaineid. Eriliselt toodi välja ka asjaolu, et hip-hop kultuuri rakendamine noorsootöös nõuab noorsootöötajaid, kellel on selle kultuuri suhtes eriline huvi. Nõustun noorsootöötajate poolt pakutuga ja olen järeldanud, et JJ-Street tantsukool täidab juba praegu kahte väljapakutud aspekti – treenerite näol on tegu noorsootöötajatega, kes huvituvad hip-hop kultuurist, täites samal ajal tantsukooli missiooni; samuti on tegu otseste hip-hop kultuuri vahendajatega noortele. Isiklikust kogemusest lähtuvalt võin öelda, et treenerid on hingestatud ja teadlikud oma rollist nii noorsootöötajatena kui ka hip-hop kultuuri elustiili esindajate/edasikandjatena. Seetõttu teevad nad kõik ka selleks, et ühiskonnas muutuks arvamus hip-hop kultuurist kui millestki negatiivsest. Hip-hop kultuuri viiendat elementi (*knowledge*) on vähe käsitletud, kuid selles elemendis sisalduvad põhimõtted (vt peatükk 1.3.2) kannavad täisväärtusliku ühiskonnaliikme omadusi. Need omadused väljenduvad nii noorsootöö olemuse põhimõtetes kui ka JJ-Street tantsukooli missioonis.

Seega said antud töös uurimisküsimused vastuse ning töö üldine eesmärk täidetud – hip-hop kultuuril ja selle elementidel on rakendamisevõimalusi Tartu noorsootöös. See aga eeldab teistsuguse lähenemise lisamist ja omaksvõttu noorsootöös. Hip-hop kultuur noorte subkultuurina tekkis noorte (peamiselt negatiivsete) emotsioonide väljenduseks. Seetõttu ongi hip-hop lugude lüürikas rohkem roppusi ja *graffiti* seotud vandaalitsemisega. Need väljendusviisid noorte elustiilis ei sobi tihti tavapäraste ühiskondlike käitumismallidega, kuid hip-hop kultuuri

elemendid võib tuua noore jaoks turvalisse keskkonda (nt avatud noortekeskus või tantsustuudio). Seal saaks noorsootöötajad noorte tegevused suunata sotsiaalselt aktsepteeritud vormi. Noorele jääks alles temale sobivad väljendusviisid ning noorsootöötajal on võimalusi lähtuda noorte perspektiividest. Ka uurimistöös peatükis 1.2 käsitletud *Hip-Hop Therapy* kannab samasugust põhimõtet – keskendutakse hip-hop muusikat kuulava noore mõttemaailmale. Eksperdi poolt juhitud grupis võetakse ette vastuolulisema sisuga laulud ja analüüsitakse neid koos noortega. Ka avatud noortekeskustes on selline lähenemisviis rakendatav läbi uute hip-hop kultuuri elementidest lähtuvate huviringide loomise, kuid see nõuab noorsootöötajaid, kellel on sügavam huvi hip-hop kultuuri vastu. JJ-Street tantsukoolis on treener eksperdi/noorsootöötaja rollis, kes saab suunata noori. Subkultuuriline lähenemine noorsootööle avaks minu arvates uusi praktikaid ja ideid vajalike projektide läbiviimiseks, samuti suureneks seeläbi noorte aktiivsus.

4 Kokkuvõte

Antud bakalaureusetöö käsitles hip-hop kultuuri nii subkultuuri kontekstis kui ka elustiilina, mille elemente on võimalik kasutada noorsoo- ja sotsiaaltöös nii mujal maailmas kui ka Tartus. Kvalitatiivsest lähenemisviisist lähtuvalt viisin läbi ja analüüsisin kolme intervjuud – kaks noorsootöötajatega ning ühe JJ-Street tantsukooli treeneriga. Saadud andmete põhjal soovisin leida vastuse sellele, kas Tartu noorsootöös on praktiline rakendada hip-hop kultuuri elemente, arvestades sealjuures Tartu noorsootöö olemusega ning hip-hop kultuuri kontekstiga Tartu linnas. Toetava näitena toin välja JJ-Street tantsukooli.

Esmalt on oluline mõista, kuivõrd teadlikud on Tartu noorsootöötajad hip-hop kultuurist kui sellisest. Küll aga olid uurimistulemused oodatust positiivsemad – intervjueeritud noorsootöötajatel on laiaulatuslikud, kuid samas spetsiifilised teadmised (Tartu) hip-hop kultuuri iseloomustavatest elementidest.

Kuigi teadmised hip-hop kultuurist on Tartu noorsootöötajatel olemas, puudub sellele teadlik ja spetsifiiline rakendus. See on tingitud asjaolust, et Tartu linna noorsootöö soovib jõuda kõikide linna noorteni ning noorsootöötajatel on keerulisem keskenduda ühele kindlat elustiili viljelevale noortegrupile. Lisaks toimub noorsootöö peamine tegevus just noortekeskustes, mille eesmärgiks ongi pakkuda võimalikult palju erinevaid eneseteostusvõimalusi noortele. Tartu noorsootöös üldistatakse ning rakendatakse hip-hop kultuuri elemente meediumina noore inimese ja erinevate keerukamate teemade vahel. Erinevad tantsuprojektid jms on aidanud pääseda noorteni. Hip-hop kultuuri rakendamine Tartu noorsootöös on seega pigem pinnapealne ja kaudne.

Hip-hop kultuuri rakendamine Tartu noorsootöös edaspidi on lootustandev. Intervjueeritavad oskasid seostada hip-hop kultuuri elemente noorsootööga ning toodi välja võimalusi, kuidas hip-hop kultuuri noorsootöösse integreerida, eeldusel et nii noored kui ka noorsootöötajad huvituvad kultuurist väga. Noortelinnaku näitel võib endiselt rääkida noortekeskustest ka kui meediumist hip-hop kultuuri ja noore vahel. Noorsootöötajast võib saada edaspidi just see isik, kes tutvustab

noorele mingit subkultuuri, mille kaudu leiaks noor oma identiteedi ja väljundi. Samuti pakuti välja võimalus tuua ülikoolide noorsootöö eriala õppekavasse sisse subkultuuride suund. Sellise lähenemise abil oleks võimalik kasutada subkultuure just nõ üleval pool, noorsootöös.

Tartu noorsootöö tugevuseks on selle targad ning uuendusmeelsed noorsootöötajad. Tänavanoorsootöö ning MOKO avavad järjest rohkem võimalusi erinevate noortega kontakti loomiseks. Usun, et hip-hop kultuuril, nii subkultuuri kui noorte elustiilina, saab noorsootöös edaspidiselt olema veelgi suurem ja spetsiifilisem roll. Noortekeskuste noorsootöötajatel on võimalus huviringides rohkem rakendada hip-hop muusikal põhinevat biblioteraapiat jms. Küll aga tuleb arvestada, kuivõrd suur on noorte tegelik huvi hip-hop kultuuri vastu. Teema sügavamaks käsitlemiseks peaks esmalt uurima Tartu linna noorte seas väljajoonistuvat subkultuuride ja elustiilide struktuuri. Samuti tuleks keskenduda noorte endi perspektiivile – mida arvavad nad Tartu noorsootööst ja kuidas suhestuvad noored hip-hop kultuuriga. Noorsootöötajatel on nende teadmiste põhjal võimalik paika panna juba edasised efektiivsed meetodid ümbruskonna noortega tegelemiseks.

Kasutatud kirjandus:

1. Aldridge, D. P., & Stewart, J. B. (2005). Introduction: Hip hop in history. *The Journal of African American History*, 90(3), 190-195.
2. Allaste, A. A. (2013). *Subkultuurid. elustiilide uurimused*. Tallinn: Tallinna Ülikool
3. Allaste, A., & Kobin, M. (2012). From underground cultural boundaries in nineties to fluid networks at present. The context of youth (sub)cultural identities in Estonia. *Philosophy. Sociology (Filosofija. Sociologija)*, (2), 93-101.
4. Bart, S., Müürsepp, L., Rannala, I., Taru, M., & Toots, M. (2013). *Youth and Public Policy in Estonia*. New York, New York: International Debate Education Association.
5. Beilmann, M., Linno, M., Murakas, R., Rämmer, A., Soo, K., Veltmann, V., Veski, L., Visnapuu, U. (2010). Eesti noorsootöötaja, tema pädevused ja koolitusvajadused. Sotsioloogia ja sotsiaalpoliitika insituut. Tartu Ülikool. Retrieved from: <http://dspace.ut.ee/handle/10062/41048>
6. Chaney, D. (1996). *Lifestyles*. Psychology Press.
7. Epstein, J. (Ed.). (1998). *Youth culture: Identity in a postmodern world*. Blackwell Publishing.
8. Kalmus, V., Linno, M., Masso, A. (2015). Kvalitatiivne sisuanalüüs. K. Rootalu, V. Kalmus, A. Masso, ja T. Vihalemm (toim), *Sotsiaalse analüüsi meetodite ja metodoloogia õpibaas*. Retrieved from: <http://samm.ut.ee/kvalitatiivne-sisuanalyys>
9. Kütt, P. ja Hannus K. (2007). Noorelt noorele koolitusmeetod. Ü. Üibus, Margit Metsäär (toim.) *Noorsootöö käsiraamat* (lk 5-8). Tallinn: Aktaprint.
10. Murakas, R., Veski, L., Rämmer, A., Alvela, A., Lepik, A., & Maasalu, A. (2007). Noorte vaba aeg ja noortekeskuste tegevus Tartus. Sotsioloogia ja sotsiaalpoliitika instituut/osakond. Tartu Ülikool. Retrieved from: https://www.tartu.ee/data/Uuringute_kokkuvote_Noorte_vaba_aeg_ja_noortekeskused.pdf
11. Noorsootöö seadus (2010). *Riigi Teataja* I 44, 262

12. Rämmer, A. (2014). Valimid. K. Rootalu, V. Kalmus, A. Masso, ja T. Vihalemm (toim), *Sotsiaalse analüüsi meetodite ja metodoloogia õpibaas*. Retrieved from:
<http://samm.ut.ee/valimid>
13. Tartu linna arengukava aastateks 2013-2020. (2011). Tartu: Tartu Linnavolikogu.
14. Tartu linna noorsootöö kontseptuaalne tasand ja arengukava aastateks 2004-2007. (2003). Tartu: Tartu Linnavolikogu.
15. Travis Jr, R., & Deepak, A. (2011). Empowerment in context: Lessons from hip-hop culture for social work practice. *Journal of ethnic and cultural diversity in social work*, 20(3), 203-222
16. Tyson, E. H. (2002). Hip hop therapy: An exploratory study of a rap music intervention with at-risk and delinquent youth. *Journal of Poetry Therapy*, 15(3), 131-144.
17. Vaher, B. (2001). Subkultuuri võimalikkusest Eestis. *Ülbed üheksakümnendad*. Tampere: Kaasaaegse Kunsti Eesti Keskus. Lk 53-66.
18. Willams, J.P. (2011). *Subcultural Theory: Traditions and concepts*. Polity.

5 Lisad - intervjuude kavad

5.1 Intervjuu kava - noorsootõtaja

- SISSEJUHATAVAD KÜSIMUSED:
  - Kuidas sai Sinust noorsootõtaja?
  - Kui kaua oled Tartu linnas tegelenud noorsootõõga ning millis(t)es noortekeskus(t)es?
  - Mis on noortekeskuste eesmärgid ja millisena näete oma rolli noorsootõtajana?
  - Milline on Sinu nägemus hip-hop kultuurist üldiselt?
- PÕHIOSA KÜSIMUSED:
  - Noorte vabaaja veetmise iseloomustus:
    - Kuidas iseloomustaksid keskmise noortekeskust külastava noore vaba aja veetmist? Millega neile meeldib tegeleda?
  - Noorte seas levinud subkultuurid:
    - Milliseid subkultuuridega Tartus oled kokku puutunud ning missugune on hip-hop kultuuri koht nende subkultuuride seas?
    - Mida head või halba annab hip-hop kultuur Tartu linna noortele?
  - Noorsootõõ ja hip-hop kultuur Tartus:
    - Milliseks hindate praegu Tartu hip-hop kultuuri ja noorsootõõ vahelist seost?
    - Kas ja kuidas on hip-hop kultuuri aspekte juba noorsootõõs rakendatud, aitamaks rasketel noortel vaba aega konstruktiivselt?
    - Kuidas võiks Tartus esinevat hip-hop kultuuri noorsootõõs praktiliselt rakendada, arendamaks noorsootõõd erialana?
- LÕPETAVAD KÜSIMUSED:
  - Mida sooviksid veel lisada sellist, mille kohta ma ei küsinud?

5.2 Intervjuu kava - treener

- **SISSEJUHTAVAD KÜSIMUSED:**
  - Millal puutusid esimest korda kokku hip-hop kultuuriga ja kuidas?
  - Mil viisil muutis sellise kultuuriga kokkupuutumine edasist elukäiku?
- **PÕHIKÜSIMUSED:**
  - Kuidas Sinu arvates hip-hop kultuur mõjutab noori?
  - Tartu hip-hop kultuuri iseloomustus:
    - Missugusena iseloomustaksid Tartu hip-hop kultuuri ja selle eriaspekte?
    - Milline on JJ-Street Tantsukooli roll Tartu hip-hop kultuuri edendamisel?
  - Noorsootöö ja JJ-Street
    - Kas ja missugune seos on Teie jaoks treeneri ametil ning noorsootööl?
    - Milline võks olla või on JJ-Street Tantsukooli panus noorsootöösse?
- **LÕPETAV KÜSIMUS:**
  - Soovid lõpetuseks rääkida midagi, mis veel mõttesse tuli intervjuu käigus

Lihlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Anni Ausmees,

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihlitsentsi) enda loodud teose

Hip-hop kultuuri rakendamise võimalused noorsootöös JJ-Street tantsukooli näitel,

mille juhendaja on Judit Strömpl,

- 1.1.reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;
  - 1.2.üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace´i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.
2. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
  3. kinnitan, et lihlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Tartus, **02.06.2016**